

პატრიარქი საისტორიო წყაროების მიხედვით, იმერეთის მეფე არჩილ მეორეს (1647-1713) შთამომავლობა არ დაუტოვებია: მისი შვილები დონის მთასტრის მის მიერ დაარსებულ მონასტერში ეკლესიაში მან თვით დაკრძალა ადრე გარდაცვლილი თავისი სამი შვიკვიერი ვაჟებით — დავითი, მამუკა და ალექსანდრე, ხოლო დარჩენილი არჩილის ასული, რომელიც ახალგაზრდაობაში გერმანის მთავრის მხედველობაში იყო დაწესებული, გაუთხოვარი გარდაიცვალა. ამრიგად, ქართული საისტორიო ტრადიციის თანახმად, მუხრან-პატრიარქი ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენლის არჩილ მეორის გენეალოგიური შტო მხოლოდ ორი „მეხობი“ შემოიფარგლა, რამეთუ შვილია შვილი მის საერთოდ არ შიქლია.

მისი კოცისა და ლინინგარდის ცნობილ არქივსა-ცვლებში ბოლო დროს მიკვლეული სათანადო დოკუმენტური მასალის დასტურდება, რომ ქართული ისტორიოგრაფიაში გაზიარებული ეს მოსაზრება საფუძვლად შეუძლებელია. სადღესასწაულო უკვე დადგინდა თავიდან, რომ არჩილის უფროსი ვაჟებიდან აღექვანდნენ პატრიარქობის (1674-1711), რომელიც დაინარჩუნებდა მხოლოდ იგი პეტრესდროინდელი რუსეთის სამეფო კარზე, ერთობ შესაგავამდელი შთამომავლობა დატოვებია. ვიდრე არ ფაქტის დამადასტურებელი საბუთები გაცივსნობოდ, ზემოთ მოცემულ ფაქტებზე თავიდან გავაფრთხილო მისი ბიოგრაფიის მკვლევარ ღრამინარსიანი ცხოვრების ძირითად მოვლენებს.

1684 წლის დამლევე მისი კოცის სამეფო კარზე პირველი გამოცემული ვიდეო ტრადიციული დასასტურებელი ალექსანდრე პატრიარქობის რუსეთის თვითმკურნალო გვირგვინისანი თანახმად, მისი თანამშრომლები პეტრე პირველის უახლოესი გარე-ეკლესიაში მისი და დროთა განმავლობაში მისი უფროსი შვილი ახლო მგობარი იყო. ცნობილია, რომ არჩილ მეორემ, როგორც ქართული სამეფო კარის დროს დროს წარმომადგენელმა, სრული მონაწილეობა და დაზოგუებლობა გამოამჟღავნა მისი სამეფო კარზე იმსახურე არსებულ მონაწილეობაში და მისი თანამშრომლები და მისი დაზოგუებლობა მიზართ. ამგვარად იგი წინ არ აღუდგა სოფიო ალექსის ასულის თათრობის პეტრე პირველის მგობარი ალექსანდრე პატრიარქობის თათრობის ახლო მათთვის თავად იგავი მღვდლისთვის ასული ფეოდაოსიან დეიორობისთვის, რაც განხორციელდა კიდევ 1687 წელს. სანტინტინსა, რომ არ ფაქტის უარყოფითად არ უშობენია ალექსანდრესა და პეტრეს ურთიერთობაზე, პირ-იქით უფრო მას შემდეგ, რაც ალექსანდრეს სინამდვილეში როგორც მეთოდული ამოხსნის ერთ-ერთი სულიწამდგმელი და სპეციფიკური დასა-პეტრე თითქმის მთელი ურავი და მონარქი ქონდა და სარო-საბადად იცნენ. მონასტრისა არჩილი და ალექსანდრე პატრიარქობისა ჯერ მხოლოდობაში გადასვლა, ხოლო შემდეგ სადავან ბრძანებულებით დაუმტკიცა.

დასალოებით ამ დროიდან მოყოლებული ალექსანდრე პატრიარქობის პეტრეს რეფორმაციული მოვლენების ნაწყობი პერიოდის უფროსი და ერთ-ერთი უაქტიურესი მონაწილეა. როგორც ირკვევა, „დიდი ელიზბის“ შემადგენლობაში მას განსაკუთრებული მოვალეობები ჰქონდა დაკისრებული: რაც დასაუფრთხილ მონარქთან მიერ რუსეთის ახალ-გაზრდა მეთვლიკისა და მისი მათგან მეთვლიკისა და კონსტანტინოპოლზე მეთვლიკისა პეტრესთან ერთად, როგორც წესი, მთელ ქართული უფლისწული მონაწილეობდა, ხოლოც ცნობილია, რომ საზღვარგარეთ პირველი მოგზაურობისას პეტრეს მუდამ თან ახლდნენ აგრეთვე მათთან ახლო მგობარი მეთვლიკისა და მტვირ ალექსანდრე და მათგან გადარდა მეთვლიკისა (მავე შემადგენლობით იმ-ოგობარა პეტრე პირველმა მოგზაურობით ირგლისსი, სადაც იგი საგანგებოდ მიიწვი ირგლისსი მეფე და პოლიციის მტკიცებულებით ვიდეო 111 ორენდმა); გარდა ამისა, ალექსანდრე პატრიარქობის პეტრეს დაგეგმვით ხარდა დაიწვა სარტრ-ლერიო საქმის შესწავლას თავისა და უტრეტიში, სადაც იგი გამოცდილი სპეციალისტის ხელმძღ-ვანდლობით და სარტრლერიო საქმის მაშინდელი დონის გათვალისწინებით, კერძოდ, ისეთ მნიშვნე-ლოვან საზღვარგარეთ მოგზაურობაში გათვალისწინებ-ლია, როგორც მონაწილეობისა. ზღვარგარეთ ცხო-ველდაცვის სახით სარტრლერიო საქმის მეშვეობით დასაძენარ იყო. ალექსანდრე პატრიარქობის მიხედვე-ლობით ამ გამოჩინებისა და გავრცელება, რომ არჩილის განხორციელებისათვის დაკვირვებული საქ-იონებში ზედმინებით აქტიურობა იყო იმდროინ-დელი საქართველოსთვისაც. რაზეც მისი შემოქმე-დებითი მემკვიდრეობის სათანადო მონაცემები შე-ცხვენება.

საზღვარგარეთდაცვის მოსკოვში დაბრუნებული ალექსანდრე პატრიარქობის პეტრე პირველმა რუსეთის საარტილერიო სავანეში, ე. წ. „შუბრის“ კორპუსსა „თავისადაც დანიშნა და გენერალ-ფელდშეიხის სტრატის ახალდაარსებული საზღვარგარეთ მოვალე-ბისა (რუსეთის იმპერიის იმერიაში) ეს ყველაზე მაღალი რანგის სამხედრო თანამდებობა და მონე-ბა იყო, რომელიც ქართველთა იმერის მიერდა ალექსანდრე პატრიარქობისა მათგან დაიწვა ამ თანამდებობაზე დანიშნვად იგივე რანგისთვის იმის დაწყებამდე ალექსანდრე პატრიარქობისა, რომელიც ენერგიულად მოვიდა რუსეთში არტილ-ერიო მეთვლიკის რეფორმის საქმეს, ბევრი რამ ჯერ მონაწილეობდა: ომის დასასრულში, ნარვაისთან 1700 წელს მომხდარი პირველი ბრძოლისას იგი სხვა რუს გენერლებთან, ოფიცრებთან და მთელი რვა სა-ბრძოლო შენაერთთან ერთად ტყვედ ჩავარდა და ლევიდაც 10 წელიწადზე მეტს სტოპოლშია და-დანიშნვად იქონია. ახალმოქმედებულ დოკუმენ-ტურ მასალის დასტურებით, რომ ტყვეობაში იყო-ნისა ალექსანდრე პატრიარქობისა გაგარდაც თა-ვისი შემოქმედებით და მთავრდებით საქმიან-ობისა, ბევრი იღვანა სტოპოლში ქართული შტო-ების ჩამოსახლებულ და მისი მიხედნა, რომ სამი ნარჩანობისა ქართული შტოების მატრეცებისა მ-ბის გადარდაც მისი მოვლა, სადაც იმის რუსეთში პირველი ქართული ნაშენი ნიშნის „დავითის“ (1705 წ.) დასტუმრებისა მიზნად გამოიყენეს.

რადგან კარლის XII ზემოქმედებით კარგად იყო ინფორმირებული ალექსანდრე პატრიარქობის სახ-ლობის შესახებ პეტრე პირველთან, რუსეთის მთავ-რობის მიერ არაერთგვარო შეთავაზებული ნინად-გება ტყვედღეილი ქართველი უფლისწულისა კვი-ვანდურისა გაცლის შესახებ უნდებო აბიონინსა, პირველსა არც არჩილ მეფის მისამდე ვიდეოების ტყვეობიდან დახსნის თათბარში მიმართულ რამდენ-სეუ წერილისა გაუწია ანგარიში. არ არს გამოჩინე-ბული, რომ ალექსანდრე პატრიარქობისა მიხედ-ვით ხელისუფლება მხრეც ტყვედღეილი მკაცრ-დამოკიდებულება ხელი დეიურ ერთმა ეპიზოპ-ოსად, რომელიც მისი სტოპოლში ტყვედ ყოფნის დროს მოხდა. სათანადო საარტილერიო საბუთები შრ-მისა, რომ ალექსანდრესთან ერთად ნარვაისთან და-ტყვევებული რუსი გენერლები ი. ბუტურლინი, ი. დოლოგოვი, ა. ვიდეა, ა. გოლოვნი, ი. ტრუბე-ვი, ე. ალარტი და პეტრეს რეზიდენტი ა. ხილკოვი საბუთებშია რამდენიმე წლის განმავლობაში სტოპოლში გახანგის, ყოველი მათგანი მცირე ამ-ალითორი მხედვლებისა და მღვდლის ჩაივლია. გენერლები თუმცა იზიარებულნი იყვნენ, უფლება ჰქონდათ ურთიერთობის მიმობრებისა და, როგორც გამოჩინების, საღვთისმშობელი საერთო ღონისძი-ებებზე შეხვედრისას ე. ყოველივე ეს, უყუ-არესი ზედამხედველობით ხორციელდებოდა, ხოლო მიმობრისა მათ შორის, ისევე როგორც ამპრობლობი მყოფ ნაშენობებთან, მგობარბთან ან სახელმწიფო მოღვაწეებთან, ისინდაც კი. ცხადია, რომ ასეთ ვითარებაში სრულფასოვანი კონტაქტები ტყვე რუს გენერლებს შორის არსებობდა გამოჩინე-ბული იდეა ითვლებოდა, მაშინ როდესაც ურთიერთკავ-შია და საკითხი შეშინებულა პირის შეტყობა მათ-თვის აუცილებელი აუცილებელი იყო.

ავდილი წარმოსადგინა, თუ რა შემთხვევა გა-მოიწვია შედეგ ზედამხედველობა შორის იმ გარემო-ებაში, რომ ერთი დღეს ტყვე რუსმა გენერლებმა ურ-თიერთობის მიმობრისა რუსული ნაცვლად სრულ-ფასოვანად გაუტყვევარ, ამოუხსნელი მიფრის მიმობრის განხორციელება. საზღვარგარეთ ტყვეთათვის მნიშვნე-რის უფლები მაშინდელ საერთაშორისო კანონმდებ-ლობის ემყარებოდა და ხელშეუწყებლად ითვლებოდა, ამიტომ შედეგ ხელისუფლებისა და მოულოდნელი და არასასურველი ვითარება სახობად იღვანა გა-ტრძელება, რადგან მიფრის ამცობა ზემომხედვე-

ბნელი აღმოჩნდა, შემორჩენილი საბუთები მოჩვენა-ობა ამ ერთი რთულ პრობლემაში გარკვევა და მისი გადარდაც მთავრობა ერთ-ერთი ყველაზე გამოცდილი რუსულია შედარება მთავრდნელს ენოქილიქმარეს დაადა, რომელიც რუსი გენერ-ლების მიმხრების, თუ შეიძლება ასე ითქვას, მთავ-რად გამოიხვედრებოდა ითვლებოდა. როგორც საბუთ-ობიდან ჩანს, დიდიხარემა თანამდებობადაც ის და-ავადინა, რომ რუსი გენერლების მიერ შერწყენი-ლი მტად რუსული მიფრის წარმომავლობა რადაცა-რად ალექსანდრე პატრიარქობის „უაქტიურდობა“ ამიტომ მან შედეგის მთავრობისაგან საგანგებო უფლები მიიღო საფუძვლი საკერტობად შედგენი-თელად იტვირთვინა ქართველი უფლისწულისათვის. საკმაო დრო გაძინდა, ვიდრე ე. ლილიქმა საბოლოოდ დაადგინა, რომ ტყვე რუსი გენერლების ურთიერთდასაქმებელი უფიურესი მიფრი თვისი კოდიფიკური ქართულ ამბას ემყარებოდა.

ახლა მწილი იმის დადგენა, თუ რაოდენ გართ-ობა ამ ეპიზოდში ალექსანდრე პატრიარქობის ტყვეობიდან დახსნის პრობლემა, მაგრამ ცნობილია, რომ მხოლოდ პოლიტიკის ბრძოლის შემდეგ, როდესაც რუსებსა და შედეგის შორის მიღწეულ იქნა შეთანხმება ტყვეების გაცლის შესახებ, გადარდაც ქართველი უფლისწულის გაცვლა შედეგის ტყვედ-ღეილი პრინციპ-მისტის კარლის პიპრეს ე. გაც-ვლა, სახსუნარად, სრულფასოვანად ვერ განიშო-ციებდა; მისი უფროსი უკვე გატყვევებული სწულ-ელი ალექსანდრე პატრიარქობისა ზამინ, პოტილის ცუ-რესთან შედეგად ქალაქ პიტეიში გადარდაც. მისი ნებდით დიდი პატივით ჩასაყვან მისთვის, სადაც დონის მონასტრის მიმტრის ეკლესიაში არჩილ მეფის მიერ მოწყობილ საგარეულო საქმიანებში და-კრძალა 1711 წელს.

მიუხედავად იმისა, რომ ალექსანდრე პატრიარქ-ობის გარდაცვლამდე (10 წელიწადი მტრის გან-გავლობაში) უწყვეტად ცვადა მტად მათსსაგან პოტი რუსეთის პირველი გენერალ-ფელდშეიხის-ტრინისა და რომ მას ერთმორწმუნე რუსეთის ი-ტრინესა შესწინა თავი, მისი გამომსახველი მრავალდროინდელი მისილი იხსენიება რომ მით ხალ-ხის სასურველ მოვლენასა მტრანებში, იგი, როგ-ორც დროსული შვილი არჩილ მეორისა, მთელი თა-

უცხოები

შთაქოვლობა

იხტორიის ასალი

ზურსკლევი

ვისი შემოქმედებითა და საზღვარგარეთი საქმიან-ობის მიზანობით წმინდა წესის ქართველ მოღვა-ნედ გვეყვინება.

რაც შეეხება ალექსანდრე პატრიარქობის ბოლო დროინდელ უფროსი შთამომავლობას, ამის შესახებ ახალგაზრდობილი საბუთები საბუთები შემიდგა გაცივსნობ. 1800 წლის 14 მაისს რუსეთის სენატის დანიარყოფრის ოსი პეტრეს ე. კოხობადაც წერილით მიმართა „არტილერიის გადამდგარმა კატანამა მათორის ჩინთა“ თავიდან ალექსანდრე პეტრეს ე. დადიანმა, რომელიც თხოულობდა, რათა არტილერიის წესის თანახმად განხილული და დამე-ტყვიებინა რუსეთის თავად-ანაწართა საგარეულო გერბების ნუსხასა შესატანად დადაინების სავა-რეულო გერბი. წერილის თან ახლდა ამ თხოვნის კანონიერების დადასტურებული მოსკოვის გუბერ-ნიის თავად-ანაწართა საარტილერიის ნონამილის სათანადო ცნობა და თანა 30 მათთვის ოფიცინით, რომელიც ა. დადიანს ხაზინაში უნდა შედგინო.

ამ წერილით სთავად დედო საკმაოდ მოზრდილ ბიოგრაფიკული სახელწოდებით აპარტინისათვის და-მანასიათბელი მონარქობის ცოლად განსახლებულ საკითხი გამოჩინებული შესახება არტილერი-კულურ გამუქების შემტობში შესახება თავ-მობრძობისა საბუთები, რომელთა რაოდენობა იგი ათაღს უტოლდებდა და რომელიც ქრონოლოგიურად სასურველ-ნახევარზე მეტ დროს (1700-1857 წლები) მოიცავს. მათი მიზანობადაც, კერძოდ: ირ-კვევა, რომ ალექსანდრე დადიანს მოსკოვის გუბერ-ნიის თავად-ანაწართა საარტილერიისათვის თავად-პირველად ჯერ კიდევ 1789 წელს მოუგზარათა, რო-დესაც ეკატერინე II 1785 წლის საგანგებო ბრძა-ნებულებით განსაზღვრულ რუსეთის თავად-ან-წართის „უფლებუ-პირატობისათა“ სასუფელზე მას ნარედგინა თავისი სავარეულობის (დადაინის) თავადური ნარჩინობისა დადასტურებული საბ-უთები. ალექსანდრე დადიანის ამ მიმართუ-ლებ-დადგომის მთავარი მიზანი ის იყო, რომ რუსეთ-ის თავად-ანაწართისათვის მთავრობის მიერ და-დგენილი პრივილეგიები ერთგულოვანდ მასხედ, მის შვილებსა და შვილიშვილებსაც გარკვეულბუფლობა.

ნარედგინილი საბუთებიდან მცირეწილად ყველა-ზე ფასეულია საბუთები საქმეში ჩართული ასაბეი 1704 წლის 14 დეკემბრით დათარიღებული პეტრე პირველის მიერ არჩილ მეფისა და ალექსანდრე პატრიარქობის სახელზე გატყვევება „მეფობის წი-გისა“, 1785 წლის ნოემბრით დათარიღებული და იმერეთის სამეფოს ოფიციალური უფლების მქონე სპეციალისტის, ზურაბ წერეთლისა და დავით კვიცი-ნიის მიერ ხელმწიფობი „მონომინის“ ალექსან-დრე პეტრეს ე. დადიანის ვინაგან-ნარჩინობის შესახებ და 1785 წლის 14 დეკემბრის „ამონანერე“ საბუთებში (ე. წ. ვიტირის) კოლეჯის საქმეში იმან-ობიდან მითითდაც ამ სამ საბუთის ემყარება მო-სკოვის გუბერნიის სათავადანაწართი საარტილერი-ის 1789 წლის 29 მარტის დადარდაცვლბა ალექსან-დრე პეტრეს ე. დადიანის რუსეთის თავად-ანაწარ-თის საგარეულო ნუსხასში შეტანის შესახებ, რომელიც უნდებო ზემდგომი ინსტანციების მიერ იქნა დაშტეიებული და რომელიც დადაინა ამ განმტკი-ნების ყოველი მომდებელი ახალთაბის ამავ შესხა-ლი მოხედრის კანონიერი სანდოდ რადაც. ახლა მოკლედ იმის შესახებ, თუ რა მნიშვნელოვანი ფა-ქტობა დამომდებელი ზემოთ მითითებულ სამ, ზედ-მნიშვნით სანდოდ რუსეთის მიზანობის ისტორიულ სა-ბუთში.

1. 1699 წლის დამლევა და 1700 წლის დამდეგ არჩილ მეორემ, რამდენიმე წარმომავლობით ცდის შემდეგ დაქვირებული იმერეთის ტახტზე, გა-დაწყვიტა საქართველოდან რუსეთს უკან გამგზავ-რება და საბოლოოდ იქ დასახლდა. მცირე ახლას-თან ერთად მან მოსკოვს თან წარტანდა თურქეთის გადარდაცვლილი თავისი პოლიტიკური მოკვამრის, სამეგრელოს მთავრის ლევან IV (მამადავლეს ძის) მცირეწილად ვაჟიშვილი გიორგი, რომელიც რუს-ეთში „გეორ დიდიმეტრიაში“ იმდროინდად მოსკო-ვის გიორგი დადაინი არჩილ მეფის ოჯახში აღი-ბარდა და ალექსანდრე პატრიარქობის კავლობაზე საარტილერიო საქმის ჩინებულ სპეციალისტად ჩა-მოყვანიდა, რასაც მისი შემდგომი სახელური კარი-ერა ადასტურებს.

2. პეტრე პირველმა ჯერ 1700 წელს, ხოლო შემ-დეგ, ალექსანდრე პატრიარქობის ტყვედ ჩავარდნის მეთვლი წელს, 1704 წლის სავანეში ბრძანებულე-ბით იგავი მოილოდნელის მთელი მამულ-დედუღე-ლი და დოღლათი, რომელიც ოფიციალურად ხაზინის უფინებობადაც ითვლებოდა, არჩილ და ალექსანდრე პატრიარქობისა დაუმტკიცა. ბრძანებულებიდან ყუ-რადღებებს იმყოფის ის გარემოება, რომ მიღლის-სკვების ყოველზე ურავი და მორდავი პეტრე პირ-ველმა არჩილსა და ალექსანდრეს მემკვიდრეობით უფლებით ანუ მათ შთამომავლობა ინტერესების გათვალისწინებით დამტკიცა. როგორც კი ახლა ირ-კვევა, ბრძანებულების მეტსმეტი შთამომავლობის ემყარებოდა და ხელშეუწყებლად ითვლებოდა, ამიტომ შედეგ ხელისუფლებისა და მოულოდნელი და არასასურველი ვითარება სახობად იღვანა გა-ტრძელება, რადგან მიფრის ამცობა ზემომხედვე-

უფანასკენლის გარდაცვლბების წესის (1713 წ.) თუ ცოტა მოგვიანებით (1715 წ.) მისი ოჯახის წევ-როც გადა: მან იქონიდა ალექსანდრე პატრიარქო-ბის. ქალიშვილი — სოფიო, რომელსაც მისგან იმისი შვილი შეიქმნა ნიკოლოზი პეტრე, ეი-ოსაძე და მისილი. სწორედ პეტრე გიორგის ცე-რობის პის შვილი იყო ალექსანდრე, რომელმაც მ-ამისის მიერ დაწყებული საქმე შედეგისად დააგ-ვირგინა და დადაინა საგარეულო XVIII საუ-კუნის დადაინებისათვის სოციალურ-ეკონომიკურ პრივილეგიები რუსეთის თავად-ანაწართის უმა-ღლეს წრეებს გაუტანა. ამრიგად უკვე არა მხოლო-დოდ ისაა ცნობილი, რომ დადაინა საგარეულოდ რუსეთი არსებულ განმტკიცებას საფუძვლი XVIII საუკუნის დადაინების ჩავარდა, არამედ ისიც, რომ იგი მუხრან-პატრიარქის ახვევ რუსეთში არსებულ გან-მტკიცებას დაემყრო და გენეტეკურად საფუძვლიანად მომდებლობდა.

რაც შეეხება ამ განმტკიცება ეკონომიკურ მო-ძღვრებას და შემდგომ თანდათანობით დაქვირე-ბულს, ამის შესახებ ახალდამოქმედებული და სხვა არსე-ბული საბუთები, კერძოდ, იმავი მიგვიითებენ, რომ ამ ხანგრძლივმა პროცესმა რამდენიმე ეტაპი განდგო: ჯერ იყო და ალექსანდრე პატრიარქობისა და არჩილ მეფის გარდაცვლბების შემდეგ პეტრე პირველმა მათ უფროსი მემკვიდრედ ალექსანდრეს ქალიშვილი სოფიო და მისი შთამომავლობის დაინ-ბა, მაგრამ სწორეს გარდაცვლბების შემდეგ ეს გა-დაწყვიტებდა შეიცვალა: პეტრე მეორემ არჩილ და ალექსანდრე პატრიარქობის პირველი მემკვიდ-რე დაიჭრა არჩილის ასული ალიორა, რომლის მფლობელობაში დადაინებული საკმაოდ დიდი ქო-ნებებიც სოფიო ალექსანდრეს ასულს ნილად ხედა-შდარებით უმნიშვნელო მანოლი (მოსკოვის შემო-ტარებში არსებული სოფიო ქრისწოდ და ნიდეგა-როსკის გაუბრუნის ტერიტორიის მართვაში გან-ვადგენული სოფიო ბუფონი მიმდებარე მინა-სულითა და მასზე დადაინებული ყმა-გლეხთა ოჯახ-ხეობითა). მას შემდეგ, რაც გარდაცვლბები და-რეგდა არჩილის ასული (1740 წ.) და სოფიო ალექ-სანდრეს ასული (1747 წ.) ქართული სამეფო სახლის რუსეთში მცხოვრებ წარმომადგენელი ეკონომიკა-

იხტორიის ასალი

ური გამოყენების მომდევნო ეტაპად ითვლება, ერთი მხრივ სოფიოს მშობლისა და მათ შთამომავლობას, ხოლო მეორეს მხრივ ვახტანგ VI შვილების ბაქარისა და გიორგის მფლობელობაში არსებული ურავ-მორ-კვი კონიების გამოცეკვება, უფრო მოგვიანებით — ამ უკანასკნელთა და მათ შვილთა შთამომავ ეკონომიკურ გამოყენება და ასე შემდეგ მანამ, ვიდრე XIX საუკუნის გარკვეული პერიოდისათვის არჩილ და ალექსანდრე პატრიარქობის რუსეთში არსებულ ცივილი სახელმწიფო სრულად ან არ გახსნებოდა, ან სახელმწიფო ხაზინას არ დაუმრდებოდა.

ზემოთ აღნიშნული სახელმწიფოდ და, გარდა ამისა, XVIII საუკუნის 90-იანი წლების დამდეგამ-დე რუსეთში მცხოვრებ ქართველ პატრიარქობისა და მათ შთამომავლობას ეკონომიკურ შესაძლებლობათა დიფერენციალ-დაქვირების მუცელებელ პროცესის ნათესადად დაგვიჩინებენ შედარებით ვრცელ ამონანარს“ ე. წ. ვიტირის კოლეჯის საქმეებიდან, რომელიც 1785 წლის 15 დეკემბრითა დათარიღებულ და რომელიც საკართველოს ისტორიისათვის სა-ინტერესო ცნობებს შეიცავს. აქ, კერძოდ ნათქვამია:

«По справке в Вотчинной коллегии. В 1700 году пожаловано по имянному его императорскаго величества указу царю Арчилу Вахтанговичу и сыну его царевичу Александру Меретинскому, вместо нурмовых денег и пшны, Нижегородскаго уезду из дворянских волостей Заудемскаго и Записнаго станом Терюшевская, да Веигородская и Лыжновская волости с при-надлежащими к ним селы и с деревнями и с пустошными и со крестьяны и с обшны и с бортинки и с мордово и с пашнею и с сеньными покосы и со всякими к тем волостям принадлежачими угоды в вотчину и детям их и внучатим. В 711 году царевича Александра Арчиловича, а в 713-м году и царя Арчила Вахтанговича не стало, а после их остались царя Арчила Вахтанговича царевича (sic) Кетеван Давыдовна, да дочь царевна Дарья Арчиловна, да царевича Александра княжны Глинерия Ильинична и в том же 713-м году по имя-нному блаженна и вечно достойна памятья государя императора Петра Великаго указу велено вотчинам и дворам також и движимым вещам, царевича Александра (sic) быть за дочерью его и за наследничками, аще будет неостылемо, а царнице и царевичевой сестре довольствоваться их тех же вотчин».

საკითხი საბუთებიდან ზემოთ მითხნილ ამონა-ნერში ყურადღების იკვირის პეტრე პირველს მი-ერ მტკიცებ მღვდელად დადარდაცვლბა არჩილ და ალექსანდრე პატრიარქობის მთელი ავლა-დებობის პირდაპირ და უკიდობელ მემკვიდრედ სოფიო ალექსანდრეს ასულის ალექსანდრეს შესახებ, რაც, ერთი მხრივ პეტრესა და ალექსანდრეს შორის არსებულ ურთიერთად მეგობრულ ურთიერთობის უნდა მი-გავხედვით. მაგრამ, მეორე მხრივ, თუ გავითვალის-წინებთ პეტრეს ზემომდებელი კეთილგანწყობილი და პასუხისმგებლად დამოკიდებულება არჩილ და ალექსან-დრე პატრიარქობის ოჯახის სხვა წევრთა მიმართ, მარტოდაც ვერ აგხსნით იმ გარემოებას, რომ პეტრე-ის ე. გადარდაცვლბა ისეთ ვითარებაში მიიღო, როდესაც ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო ამ ოჯახის მე-სველი, არჩილის მუღულე ქვეყანა დათვის აღ-საწერი და როდესაც დაიჭრა არჩილის ასული, ალ-ბო, არანაველები (მეტი თუ არა) უფლება ჰქონდა პირდაპირი მემკვიდრის სტატუსის დამკვიდრებისა. როგორც საბუთები საბუთის მიმდევრო ტექსტის ნორმირდაც ირკვევა, სწორედ ამ უკანასკნელის თანახმად უნდა დაეწინაღობა არჩილს, რომ პეტრე პირველის გარდაცვლბიდან სამი წლის შემდეგ (1728 წ.) პეტრე მეორის საგანგებო ბრძანებულებ-ით დაიჭრა ალიდრის ურულა მამისა და მისი შემდეგ დაარჩილი საგარე-სადაცვლბის მემკვიდ-რეობით მფლობელობაზე. ამავ ბრძანებულებით, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მის ძინსწილს, სოფიო ალექსანდრეს ასულს ნილად ხედა მხოლოდ შედარ-ებით მცირედი ნაწილი დაიჭრა მფლობელო-ბაში გადარდაცვლილი ცივილი ადგილ-მამულების, რომელიც უნდებო იმავ პროპორციით დაინაწერდა სოფიო ალექსანდრეს ასულსა და ვახტანგ VI-ის შთამომავლობას შორის.

საკითხი საბუთის მიმდევრო ტექსტდან, კერ-ძოდ, ირკვევა, რომ დაიჭრა არჩილის ასულის გარ-დაცვლბების შემდეგ, როგორც ჩანს მისი სურვი-ლისამებრ, ძირითად მემკვიდრედ პაქარ პატრიარქ-ობის დაუტკიცებლობა, ხოლო სოფიო ალექსანდრე-ის ასულის მფლობელობაში იგივე სოფელი (ქრანსოდ და აკოპოლ) დაჩინებლა, რაც მას 1728 წლის ბრძანებულებით ხედა ნილად ამ უკანასკნელ-ის გარდაცვლბების შემდეგ ეს გადარდაცვლბა არ შეცვლიდა მის შთამომავლობა მიმართა, რო-დესაც იმერეთშიც ელისაძე პეტრეს ასულის 1748 წლის ბრძანებულების ძალით ბაქარის მემკვი-დრეობით მფლობელობაში არსებული ურავ-მომ-დავი კონიების თანაბარი ნახევარი ნაწილი მის უმ-ცროს ძმს პატრიარქობის გიორგი ვახტანგის ძეს ეტობა.

ზემოთ ნაწილობრივ ციტირებული საბუთები სა-ბუთის შინაარსი, რომლის მიმდევრო ვრცელი ტე-ქსტებდაც ისიც ირკვევა, რომ სოფიო ალექსანდრეს ასულისა და გიორგი ლევანის ძე დადაინების შთა-მომავლობის შორის სადაცვლბამდელი დანიშნვების დასაწყისამდე (ხოლო საბუთი საქმეში დაყული სხვა საბუთების მიხედვით თუ XIX საუკუნემდე) გავრცელებულია, — მიზანდამხრეობა სანდოდ, იგი მტად მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ არჩილ მეორის ნაცვლად შესაძლებელი გენეალოგიის და-საუტყუბლად, არამედ ქართული ისტორიოგრაფი-ისათვის არანაკლებ სანდოდ რუსეთში მთელი რიგი საკ-ითხების განსაზღვრებად, რადგან საბუთები წერი-ლის ფარგლებში ამ საკითხების ზოგად მიმოხილ-ვას კი დასაშვებელია. ამიტომ ამაშინდად არჩილ მეორის დასაუტყუბელი გენეალოგიის გრაფიკულად გამოსახულებასთან ერთად შევეცდებით მოკლედ გავცეთ პასუხს კითხვას იმის შესახებ, თუ სად და როდის შევიქმნა ალექსანდრე პატრიარქობის ერთად-ერთი მემკვიდრე-ქალიშვილი სოფიო.

ახალი, დედამდე უფრობი, ფაქტობრივი მონაცემებ-ის გათვალისწინება, რომლებიც ალექსანდრე პატრიარქობის შთამომავლობის დადაინება ხაზით გარკვეულბაზე მიგვიჩინებენ, არჩილ მეორის გე-ნეალოგიური, სქემის ახლდებური წარმართვის საბუ-თებების იძლევა.

ამას ხელს უწყობს აგრეთვე XIX საუკუნის 30-იან წლებში შედგენილი მოსკოვის დონის მონასტრის წერილის ეკლესიის ნორმული, რომელიც დაბო-მნებული და დასაუტყუბელი მტად სანდოდ რუსო-ნობით იქ დაწარმალულ ცალკეულ ქართველთა შესახებ, კერძოდ, მათი დადაინება-გარდაცვლბების თარიღები და განსაზღვრებული ადგილობრი. სოფიო ალექსანდრეს ასულის, მისი შვილისა და გლივი-რია ილიას (გლიზარის) ასულის სასუფეველობა შე-სახებ აქ ნათქვამია:

სოფიო ალექსანდრეს ასული, რომელიც დადაი-ებულა 1693 წლის 18 სექტემბერს, 1747 წლის 4 იანვარს გარდაცვლბდა — „70 მოციქულის მოსახ-სენებელ სადგინასწოლოდ დღეს“; თავადი გიორგი კოლეჯის (ლევანის) ძე დადაინი, რომელიც 1683 წელს დაიბადა, 82 წლის ასაკში 1765 წლის 13 იუ-ნის გარდაცვლბდა, ხოლო დავით ილიას ასულ-ის შესახებ აღნიშნულია, რომ იგი 50 წლის ასაკ-ში

რუსთაველის საზოგადოებაში

კეთილად დაეკვიდრნენ

მთავრობის და ტოტალური პოლიტიკის საზოგადოების რუსთაველის საზოგადოებაში. მან რუსთაველის დარბაზში გაიმართა საზოგადოებრივი შეხვედრა...

მხსრულდა ალექსანდრე (ალიონა) ჯაფარიძის დაბადებიდან 90 წლისთავი

წინა კვირის უკანასკნელს საზოგადოებრივი შეხვედრა გაიმართა ალექსანდრე ჯაფარიძის დაბადებიდან 90 წლისთავის აღსანიშნავად...

საქმეს ბირისუფალი სირიზმა

სირიზმის ბირისუფალი სირიზმა — იაპონიის მხრიდან დაიწყო საქართველოს მიმართული ურთიერთობების განხილვა...

ნიმ-გაპალი

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

მომავალი პასუხს მოგვითხროს

მომავალი პასუხს მოგვითხროს — რამდენიმე წელიწადი უკვე გრძელდება საქართველოს მიმართული ურთიერთობების განხილვა...

ნიმ-გაპალი

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

განვიხილავთ პრეზის

ისევ ქართული

შრიფტის შესახებ

„ქართული“ შრიფტის შესახებ — ამჟამად უკვე აღწერილია შრიფტის შესახებ...

ნიმ-გაპალი

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

ნიმ-გაპალი

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

ნიმ-გაპალი

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

საკრებლო წევრები, ფორმული, ამბობს პოლიტიკოსი...

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

ნიმ-გაპალი — იგივე უნდა იქნებოდეს 1940 წელს გახსნილი იქნებოდა ტრადიციული ნიმ-გაპალი...

სარეპარტო ზემის

სარეპარტო ზემის — სარეპარტო ზემის შესახებ...

სარეპარტო ზემის

სარეპარტო ზემის — სარეპარტო ზემის შესახებ...

სარეპარტო ზემის

სარეპარტო ზემის — სარეპარტო ზემის შესახებ...

სარეპარტო ზემის

სარეპარტო ზემის — სარეპარტო ზემის შესახებ...

თავილინი

თავილინი — თავილინი შესახებ...

თავილინი

თავილინი — თავილინი შესახებ...

თავილინი

თავილინი — თავილინი შესახებ...

თავილინი

თავილინი — თავილინი შესახებ...